

POČAST OLTARU ZA VRIJEME ČASOSLOVA

Jedan je čitatelj "Službe Božje" zamolio da objasnimo razloge iskazivanja počasti oltaru za vrijeme bogoslužja časova: On, naime, pita: "Da li, i ako 'da' zašto, ljubiti i kaditi oltar za vrijeme svečane večernje kad se na oltaru u tom trenutku ne prinosi misna žrtva?" Računajući da to nije samo njegovo pitanje, pokušat ćemo javno odgovoriti uz kratko teološko tumačenje popraćeno nekim praktičnim napomenama prikladnim za ovu rubriku i prosjek naših čitatelja.

Prinosimo duhovnu žrtvu Bogu

Kad govorimo da je oltar žrtvenik, ističemo mjesto na kome se prinosi žrtva Bogu. Pri tome redovito računamo na vidljiv i opipljiv prinos prisjećajući se, barem podsvjesno, starozavjetnih i poganskih žrtava paljenica i ljevanica koje su "žrtvovane" u čast Bogu. Opasnost materijaliziranja žrtve i žrtvenika pojavljuje se već u Starom zavjetu a vrhunac kritike takvog mentaliteta prisutan je u mudrosnoj literaturi i kod proroka. "Paljenice i prinosnice vaše nisu mi mile, na pričesnice se od ugojenih telaca vaših ne osvrćem ... Pravda nek poteče kao voda i pravica ko bujica silna" (Am 5,22.24). Tim pravcem nastavljaju novozavjetni spisi koji naglašavaju: Ljubav prema Bogu viša je nego sve paljenice i žrtve (Mk 12,33).

Kršćani kao nastavljači i usavršavatelji staro-zavjetnog kulta preuzimaju pročišćen i produhovljen pojam žrtve Bogu, propagiraju i ostvaruju svetopisamsko načelo: "Milosrđe mi je milo, ne žrtve; poznavanje Boga ne paljenice" (Hoš 6,6). Zbog toga sami sebe shvaćaju i prihvaćaju kao narod koji tvori "sveto svećeništvo i prinosi duhovne i Bogu ugodne žrtve po Isusu Kristu" (1 Pt 2,5). Sve su žrtve koje kršćani po Kristu prinose Bogu duhovni prinosi, a "sjajna je i veličanstvena žrtva

što je kršćani prinose, a Bog ju je naredio, molitva iz čista tijela, neokaljane duše i Duha Svetoga” (Tertulijan).

Kao što je Krist u vrijeme svoga ovozemaljskoga života prikazivao molitve i prošnje Bogu, tako i kršćani “prinose u Kristu žrtvu hvale, plod usana što ispovijedaju ime njegovo” (Heb 5,7), kao jedinu Bogu ugodnu žrtvu. Prinostiti sami sebe kao “žrtvu živu, svetu, Bogu ugodnu” (Rim12,1) znači obavljati bogoslužje duhovne žrtve na ugodan miris Bogu (Ef 5,2).

U tom duhovnom bogoslužju kršćani prinose nekrvnu žrtvu na oltaru koji je Krist, ali kojega sačinjavaju i svi kršćani okupljeni na zajedničku molitvu u ime Kristovo. U tom kontekstu kršćanski oltar postaje znak Krista svećenika koji se trajno prinosi Bogu i u tom prinosu sjedinjuje sve molitve i vapaje onih koji su s njime povezani u jedno otajstveno tijelo.

Oltar je znak Krista Velikog svećenika

Kršćani su u svojim počecima isticali da “nemaju oltara” ciljajući sigurno na duhovno prinošenje samih sebe kao žrtve, nasuprot poganskim žrtvenicima na kojima su se spaljivale krvne žrtve i izljevale ljevanice u čast bogovima. Oni su imali stol oko kojega su se okupljali i s kojega su blagovali od žrtve predstavljene tijelom i krvlju svoga Gospodina čiju su smrt obnavljali i naviještali. Zbog toga su ih pogani sumnjičili da su ateisti, bezbošci. A kršćani su isticali da “imaju žrtvenik s kojega nemaju pravo blagovati služitelji Šatora” (Heb 13,10), očito aludirajući na Krista Gospodina i njegovu žrtvu na križu.

Nebeski žrtvenik o kojemu govori Otkrivenje (6,9 i 8,3) izgrađen je na mučenicima i s njega se izvija prema Bogu kadni dim molitava svetih. To je Kristov znamen koji upotpunjuje simbolizam žrtvovanog Jaganjca i predstavlja jedini žrtvenik jedincate žrtve ugodne Bogu. To je nebeski žrtvenik na kojem se sjedinjuju prinosi kršćana s jednom jedinom i savršenom Kristovom žrtvom (Heb 10,14) i protežu tu žrtvu na sve časove ljudskoga života.

Naši kameni oltari su samo slika nebeskog žrtvenika koji je Krist uskrsli. U Prethodnim napomenama *Reda posvete oltara* (br. 2) ističe se: “Budući da je Krist, Glava i Učitelj, pravi oltar, i njegovi udovi i učenici jesu duhovni oltari, na kojima se Bogu prinosi žrtva svetoga življenja. To

su, čini se, već i Oci naznačili. Sv. Ignacije Antiohijski u poznatoj molbi Rimljanima veli: 'Nemojte mi pružati više od toga da se Bogu žrtvujem, jer mi je oltar već spreman'. Ili sv. Polikarpo, kad opominje udovice da žive sveto, tvrdi da su 'oltar Božji'. A njihovu glasu odgovara učenje drugih, kao npr. sv. Grgura Velikoga koji uči: 'Što je Božji oltar, ako ne duh onih koji žive kreposno? ... S pravom se stoga srce pravednika naziva Božji oltar.

Iz svega je toga proisteklo gledanje crkvenih pisaca da je oltar znak samoga Krista, i otuda je nastala tvrdnja: "Oltar je Krist" (Isto, br.4). Zbog toga oltaru za vrijeme liturgijskih čina iskazujemo posebnu počast.

Znakovi iskazivanja počasti

Oltar kao znak Krista Velikoga svećenika zaslužuje počast vjernika koju posebno očituju za vrijeme bogoslužja. Kršćansko bogoslužje doseže svoj vrhunac u prinošenju euharistijske žrtve koje je najtješnje povezano uz oltar kao vidljivi znak Krista prinositelja i samoga prinosa Bogu.

Ali, isti oblik iskazivanja počasti zaslužuje oltar i za vrijeme bogoslužja časova koje je "pjesma hvale" što produžuje prinošenje euharistijske žrtve na različite časove dana (OUČ, br. 12). Zbog toga će ista Opća uredba časova s pravom naglasiti: "Krist u Duhu Svetomu po Crkvi vrši djelo ljudskog otkupljenja i savršene Božje proslave. I to ne samo kada se slavi euharistija i dijele sakramenti nego pored ostaloga i onda kad se obavlja bogoslužje časova" (br. 13).

Znakovi su iskazivanja počasti oltaru: naklon ili poklon, ljubljenje i kađenje tamjanom.

Naklon ili *poklon* oltaru kao znak poštovanja i vjere činimo na sredini ispred oltara i to: kad pristupamo oltaru, kad prolazimo ispred njega i na odlasku po završetku bogoslužja. Kad se na oltaru ili iza njega nalazi svetohranište s Presvetim oltarskim sakramentom činimo poklon na jedno koljeno, inače samo naklon glavom. Spomenimo usput da dublji naklon tijelom, koji neki u novije vrijeme sve češće koriste, nije zabranjen. Dapače.

Ljubljenje oltara je predviđeno za početak i završetak bogoslužja dotičnog časa. Znak je najintimnijeg iskazivanja počasti Kristu Gospodinu koga predstavlja oltar kao znak prinošenja duhovne žrtve i okupljanja svih Kristovih vjernika.

Kađenje je znak prinošenja žrtve Bogu i ispovijedanje vjere u Krista kao Boga. Obavlja se za vrijeme molenja evanđeoskih hvalospjeva (kantika): “Blagoslovljen”, “Veliča” i “Sad otpuštaš”.

Pozitivne odredbe

I naposljetku, navedimo na jednom mjestu pozitivne odredbe i upute koje su donesene u službenim liturgijskim knjigama o vremenu i načinu iskazivanja počasti oltaru za vrijeme bogoslužja časova.

1. “Dok se pjeva evanđeoski hvalospjev na jutarnjoj i večernjoj, može se okaditi oltar, pa zatim svećenik i narod.” (*Opća uredba časoslova*, br. 261).

2. Biskupski ceremonijal

“Kad se svečano slave jutarnja i večernja, može se kaditi oltar, biskup i narod u vrijeme pjevanja evanđeoskog kantika” (br.89).

“Kad biskup stigne do oltara, pošto služitelju preda štap i odloži mitru, zajedno se s đakonima i ostalim služiteljima koji ga prate duboko naklone oltaru. Zatim se uspne do oltara te ga zajedno s đakonima koji mu asistiraju poljubi...” (br 196).

“Kad se pjeva antifona evanđeoskoga kantika, biskup stavi tamjana u kadionicu. A kad kor zapjeva kantik *Veliča*, biskup s mitrom ustane i kad svi ustanu, prekriži se, ode do oltara i pošto se sa služiteljima pokloni, uspne se, ali ne poljubi oltar.

Dok se pjeva evanđeoski kantik, prema običaju bude kađenje oltara, križa, biskupa i ostalih kao u Misi ” (br. 203 i 204).

* * *

Počast koju iskazujemo oltaru za vrijeme svečanog časoslova u crkvi izraz je kršćanske vjere u Krista uskrsloga koji je prinosom samoga sebe na žrteniku križa jednim jedincatim prinosom zasvagda usavršio posvećene, a ustavši od mrtvih trajno živi i moli se za nas. (Usp. Heb 7,25 i 10,14).

To je ta “pjesma hvale” koja se na nebesima pjeva kroz svu vječnost i koju je Vrhovni svećenik Isus Krist prenio u ovo zemaljsko progonstvo a Crkva ustrajno i vjerno nastavlja kroz tolika stoljeća u divnoj raznolikosti oblika (Pavo VI).

Marko Babić, ofm